

Nr 5

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vissa ändringar av flottningslagstiftningen.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 203 i första kammaren av herr *Sundin m. fl.* samt nr 150 i andra kammaren av herr *Larsson i Hedenäset m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till nästkommande års riksdag till ändring av flottningslagstiftningen i följande hänseenden:

dels att förvaltningen av de allmänna flottlederna skall med samma inflytande tillkomma vardera kategorien skogsägare och sådana flottande som icke utövar inflytande i egenskap av skogsägare,

dels ock att om särskild sammanslutning (skogsägareförening) finns, som nöjaktigt företräder enskilt skogsbruk inom området, inflytandet för denna grupp skogsägare bör tillkomma sammanslutningen».

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen II: 150.

Enahanda yrkande framställdes vid 1957 års riksdag i motionerna I: 224 och II: 266 och behandlades då efter remissförfarande av tredje lagutskottet. I dess senare av riksdagen godkända utlåtande (nr 12) hemställde utskottet, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Gällande lagstiftning

Huvuddelen av nuvarande lagstiftning om allmänna flottleder och flottningen däri finnes upptagen i *vattenlagen* i dess lydelse enligt lag den 19 juni 1919 samt i *lagen* samma dag *om flottning i allmän flottled*. *Vattenlagens* ifrågavarande stadganden, vilka omfattar lagens 6 kap., med rubriken »Om allmän flottled» samt delar av 1—3, 7 och 9—14 kap., behandlar väsentligen inrättande, utvidgande och förbättrande av allmän flottled samt därmed sammanhängande frågor. Flottningslagen innehåller i huvudsak regler om allmän flottleds nyttjande, om ersättning för därigenom uppkommande skador samt om de flottandes inbördes förhållanden.

Den allmänna flottningen och flottledens skötsel skall enligt flottningslagen ombesörjas av en flottningsförening bestående av de flottande, d. v. s. dem som under egna inregistrerade märken anmält virke till flottning (2,

23 och 53 §§). Medlemskapet i föreningen följer direkt av lagens bestämmelser och kräver sålunda varken ansökan om inträde eller övertagande av annans delägarrätt. Medlemmarna äger deltaga i handhavandet av föreningens angelägenheter endast såvitt angår år, varunder de deltagar eller deltagit i flottningen (55 §). Varje års flottande kan därför sägas bilda en förening för sig. Ligger flottningen något år nere, blir följden att föreningen för detta år saknar medlemmar.

De flottandes beslutanderätt utövas på flottningsstämman, där rösträtten för varje flottande är beroende av det förslag han tillskjuter till bestridande av föreningens gemensamma utgifter. Förvaltningen av föreningens angelägenheter tillkommer flottningsstyrelsen (38 §). Länsstyrelsen i det eller de län där flottleden framgår har rätt att utse en ledamot av flottningsstyrelsen, om så finnes önskvärdt för tillgodoseende av ortens skogshushållning eller andra allmänna intressen (40 §). I övrigt väljes styrelsen på flottningsstämman (39 §).

Frågans tidigare behandling

En redogörelse för den behandling frågan tidigare undergått har lämnats i utskottsutlåtandet nr 12 år 1957. Av denna framställning återges här följande.

Vid flottningslagens tillkomst avvisades ett förslag att skogsägare, som utan att själva deltaga i flottning sålde sin skogsavkastning, måtte tillerkännas rösträtt i flottningsförening, främst därför att förslaget genomförande ansågs skola medföra mycket betydande praktiska svårigheter. Som en ersättning upptogs i flottningslagen den ovan berörda bestämmelsen om rätt för länsstyrelsen att utse en ledamot av flottningsstyrelsen.

I anledning av väckta motioner beslöt 1925 års riksdag att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheten att trygga virkessäljande skogsägare till skäligt inflytande i flottningsföreningar. Ett av sakkunniga år 1928 avgivet förslag till ändringar i flottningslagen föranledde emellertid ingen åtgärd. Sedermera hemställde 1935 års riksdag om utredning i ungefär samma syfte. Åt 1936 års skogsutredning uppdrogs då att upptaga denna fråga till granskning jämte övriga spørsmål som sammanhängde med virkestransporternas ändamålsenliga ordnande. Sedermera förordnade Kungl. Maj:t, att de arbetsuppgifter, som åvilade 1936 års skogsutredning, skulle övertagas av skogsstyrelsen. I betänkande (SOU 1946:3) framlade därefter skogsstyrelsen vissa förslag till ändrade grunder för flottningslagstiftningen, huvudsakligen avseende flottningsväsendets organisation och flottningskostnadernas fördelning.

Samma år sistnämnda betänkande avgavs tillkallades nya sakkunniga för en översyn av flottningslagstiftningen. Utredningen antog benämningen *1946 års flottningsutredning* och avgav år 1950 sitt betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled m. m. (SOU 1950:27). Den ansåg

sig däri böra framlägga förslag *dels* till en i väsentliga delar ny flottningsorganisation, *dels* om överflyttande till annan myndighet av vissa flottningsärenden och *dels* om ändrade grunder för flottningskostnadernas fördelning i åtskilliga hänseenden. Dessutom ansåg utredningen nya eller ändrade bestämmelser erforderliga i ett stort antal mera speciella frågor rörande flottledsförvaltningen och flottningsverksamheten. De lagändringar som föranleddes härav beträffande de i flottningslagen behandlade frågorna befanns bli så omfattande, att det ansågs lämpligt att utarbeta förslag till en ny lag om flottning i allmän flottled. I övrigt föranledde utredningens ställningstaganden vissa tämligen omfattande ändringar i vattenlagen samt åtskilliga andra lagar.

Flottningsutredningens förslag

Flottningsutredningen ansåg det vara berättigat att betrakta flottlederna som ett transportmedel, vars arbetsduglighet i lika hög grad är en råvaruproducenternas som en träförädlarnas angelägenhet, och drog härav slutsatsen att handhavandet av flottningen och flottlederna borde uppdragas åt såväl ägarna till flottgodset som också de skogsägare, för vilkas virke flottlederna utgjorde de naturliga transportvägarna. Något bärande skäl för att därvid inom förvaltningsorganisationen ge det ena intresset företräde framför det andra syntes utredningen icke föreligga, varför *de flottande* och *de som äger skog* inom flottledens tillförseleområde utan att delta i flottningen borde erhålla lika stort inflytande över förvaltningen. Vid sidan av de nu nämnda huvudintressenterna inom flottningsverksamheten borde även *det allmänna* beredas möjlighet att i lämplig form taga del i förvaltningen.

Utredningen föreslog att flottningsstämman skulle ersättas med en fullmäktiginstitution, benämnd *flottningsfullmäktige*, och som verkställande organ skulle liksom hittills för varje flottledsförvaltning finnas en *flottningsstyrelse*. Enligt utredningens mening borde även de minsta allmänna flottlederna ha denna organisation, ehuru dock flottningsfullmäktige och flottningsstyrelse i detta fall borde ges minsta möjliga storlek (s. 76). Fullmäktigförsamlingens storlek borde nämligen växla i skilda föreningar, beroende på omfattningen av föreningens verksamhet och beskaffenheten av de intressen, som därvid krävde beaktande.

Beträffande *det allmännas intresse* i fullmäktige ansåg utredningen detta kunna tillvaratas genom att åt en företrädare för det allmänna, utsedd av vederbörande länsstyrelse, uppdrogs att som ordförande leda fullmäktiges verksamhet.

För att icke för stor vikt skulle läggas vid tillfälliga intressen för årets flottande till förfång för flottningens intressen på längre sikt samt för att ge de fullmäktige en större känsla av ansvar för flottleden och dess skötsel föreslog utredningen en mandattid av tre år.

Vad angår *sättet för utseende av fullmäktige* och då först *företrädarna för de flottande*, syntes det utredningen böra överlämnas till de flottande

att själva välja sina representanter. Till skillnad från vad som i allmänhet gällde beträffande skogsägarna vore de flottande i en flottled icke så många att direkta val av ombud för dem kunde väntas möta några betydande praktiska svårigheter. Med hänsyn till de fullmäktiges huvuduppgift att tillgodose flottningens intressen på längre sikt borde valet av de flottandes fullmäktige icke uppdragas åt endast ett års flottande utan de flottande erhålla rösträtt i förhållande till sitt deltagande i flottningen under ett antal år, förslagsvis de tre år som närmast föregick mandatperioden. Från rätten att deltaga i valet av fullmäktige för de flottande skulle uteslutas sådan flottande som ägde rätt att utse fullmäktig för skogsägaren.

Beträffande *skogsägarnas fullmäktige* måste för att jämväl på skogsägar-sidan utesluta möjligheten av dubbelrepresentation för vissa intressenter tillses att skogsägare, vilka tillika vore flottande och i denna egenskap ägde medverka i flottledsförvaltningen, icke även som skogsägare finge deltaga i val av fullmäktige. Härigenom skulle från valrätt uteslutas flertalet skogsägande industriföretag jämte dotterbolag. De skogsägare som därefter återstode tillhörde skilda kategorier, vilka icke ägde något gemensamt handlingsorgan. Under förutsättning att inom en flottleds tillförselområde funnes skogsägareförening, som kunde anses nöjaktigt företräda det enskilda skogsbruket därstädes, borde enligt utredningens mening åt sådan förening uppdragas att utse åtminstone flertalet fullmäktige för de enskilda skogsägarna. Villkoret att skogsägareförening kunde anses nöjaktigt företräda det enskilda skogsbruket inom flottledens tillförselområde torde för närvarande vara uppfyllt beträffande flertalet flottleder. För undantagsfallen syntes den lämpligaste anordningen vara att även det enskilda skogsbrukets fullmäktige utsåges av offentlig myndighet. De bästa förutsättningarna att tillfredsställande fullgöra denna uppgift torde finnas hos vederbörande länsstyrelse. Där skogen hade sådan omfattning att någon av skogsägarnas fullmäktigplatser kunde anses belöpa därpå borde dock fullmäktige få tillsättas av den enskilde skogsägaren.

Betänkandet har varit föremål för sedvanligt remissförfarande.

Yttranden över 1957 års motioner

En utförligare sammanfattning återfinnes i 1957 års utskottsutlåtande.

Skogsstyrelsen och domänstyrelsen, vilka visserligen i princip ställde sig positiva till ökat inflytande från skogsägarnas sida, uttalade sig för att resultatet måtte avvaktas av de olika inom näringslivet pågående utredningarna, som hade nära sammanhang med den i motionerna upptagna frågan, bl. a. en undersökning av skogstransporterna i landets norra delar. Skogsstyrelsen anförde bl. a.:

Emellertid har skogsstyrelsen tidigare hävdat uppfattningen, att frågan om flottningsväsendets lämpliga ordnande icke borde behandlas isolerat utan i samband med en undersökning av skogsbrukets transportväsende i stort. Resultaten av en sådan undersökning, varvid hänsyn tagits till sam-

verkan med eller övergång till andra transportsätt, skogskapitalets förändringar, sjunknings- och torkningsproblem, vattenkraftsintresset kontra flottningsintresset etc., kunde tänkas medföra yrkanden på väsentliga förändringar i flottningsverksamhetens organisation och arbetssätt, vilka i sin tur måste återverka på lagstiftningen. Att på en eller annan punkt ändra denna utan hänsyn till den rationaliseringsprocess, som skogstransporterna måste undergå, vore säkerligen att gå händelserna i förväg.

Även *kammarkollegiet* åberopade för en avvaktande hållning i frågan, att hela flottningsväsendet f. n. undergår en förändring, främst genom att motortransporterna börjat slå igenom inom skogsbruket. Kammarkollegiet intog jämväl i övrigt en kritisk inställning till motionerna och förklarade det icke vara praktiskt att företaga en översyn av flottningslagstiftningen för att tillgodose endast de av motionärerna framförda önskemålen, när förslag till ny flottningslagstiftning förelåg, omfattande icke blott flottningsorganisationen utan även ändringar såväl beträffande de myndigheter, som har till uppgift att handlägga flottleds- och flottningsärenden, som ock i fråga om flottningskostnadernas fördelning. Med hänsyn härtill syntes det kammarkollegiet ägnat att vålla svårigheter, därest omläggningen av flottningsorganisationen skulle begränsas att avse endast ett tillgodoseende av motionärernas önskemål.

Om behövligheten av en ny flottningsorganisation yttrade ämbetsverket:

Såvitt kollegiet har sig bekant fungerar den nuvarande ordningen i huvudsak tillfredsställande. Skogsägarnas inflytande på flottningen har vidgats genom att skogsägarna genom sina föreningar alltmåra själva flotta eller genom att skogsägarna ändock fått representation i flottningsföreningarnas styrelser. Kollegiet har för sin del tidigare uttalat den uppfattningen, att ett införande av skogsägarrepresentation i flottningsföreningarnas styrelser borde vara tillräckligt för att tillgodose skogsägarnas intressen och att omorganisationen i övrigt vore obehövlig.

Liknande synpunkter framfördes av *Skogsindustriernas samarbetsutskott*.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län avstyrkte motionerna under hänvisning till sitt yttrande år 1951 över flottningsutredningens förslag. Dess huvudsakliga invändning då var, att den föreslagna organisationsformen icke skapar rättvisa mellan de olika intressegrupperna, samtidigt som den medför en onödig komplicering av förvaltningsapparaten.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund tillstyrkte de i motionerna föreslagna ändringarna.

Landsorganisationen ansåg att de remitterade motionerna icke borde föranleda någon riksdagens åtgärd men att lagstiftningsfrågan i sin helhet borde upptas till omprövning på grundval av flottningsutredningens förslag och däröver avgivna remissyttranden.

Tredje lagutskottet år 1957

Utskottet yttrade i sitt utlåtande nr 12 bl. a.

Som flera remissorgan uttalat är det icke lämpligt att nu bryta ut spörsmålet om flottningens organisation ur sitt sammanhang med övriga delar av flottningsslågstiftningen. Utskottet anser det därför ej böra ifrågakomma att ändra flottningsslågstiftningen blott i de hänseenden som begärts i motionerna.

Problemet om flottningstväsandets lämpliga ordnande får icke ses isolerat utan måste i stället behandlas i samordning med andra frågor om tillgodogörande av vatten, bl. a. med beaktande av vattenkraftens och vattenvårdens intressen. Därtill kommer att skogsbrukets transportväsende f. n. befinner sig i särskilt snabb utveckling, varom f. ö. en utredning just pågår inom näringslivet under samverkan med flottningssföreningar, forskningsinstitutioner och representanter för praktiskt skogsbruk. Som skogsstyrelsen framhållit i sitt yttrande kan resultatet av en undersökning om skogsbrukets transportförhållanden — varvid hänsyn tagits till samverkan med eller övergång till andra transportsätt, skogskapitalets förändringar, sjunknings- och torkningsproblem, vattenkraftsintresset kontra flottningsintresset etc. — tänkas medföra yrkanden på väsentliga förändringar i flottningsverksamhetens organisation och arbetssätt, vilka i sin tur måste återverka på slagstiftningen.

Att nu ändra flottningsslågstiftningen utan en klar överblick över de senaste årens stora förändringar inom skogsdriften och sammanhanget mellan de olika intressen, som nära berör varandra vid tillgodogörandet av våra rinnande vatten, torde icke vara välbetänt. Utskottet anser därför att den snabbt pågående utvecklingen bör avvaktas till en tid och den av motionärerna väckta frågan därefter prövas på nytt, inordnad i sitt större sammanhang med hela frågan om bästa sättet att utnyttja våra vattendrag.

Utskottet

Förevarande motioner överensstämmer beträffande såväl motivering som yrkande nära med de av utskottet år 1957 behandlade motionerna I: 224 och II: 266. Vad utskottet då åberopade som skäl för att frågan borde prövas i ett vidare sammanhang gäller enligt utskottets mening alltjämt.

Det av 1950 års flottningsutredning framlagda förslaget om ändrad flottningsorganisation — innebärande bl. a. att beslutanderätten i flottningssförening skall fördelas lika mellan de flottande och dem som äger skog utan att delta i flottningen — vilket motionärerna i dess huvuddrag förklarar sig önska genomfört, äger samband med utredningens förslag om ändrade grunder för flottningskostnadernas fördelning. Sistnämnda spörsmål synes ännu icke vara moget för sin lösning, utan sammanhänger i sin tur med flottningstväsandets ordnande i stort.

Som utskottet föregående år anförde pågår inom näringslivet en utredning om skogsbrukets transportväsende, varav värdefulla rön till belysning av behövlig omgestaltning av flottningsverksamhetens organisation och arbetssätt torde kunna inhämtas. Denna utredning kommer enligt vad utskottet under hand fått uppgift om sannolikt att slutföras under senare delen av år

1959. Resultatet härav och den bättre överblick de närmaste åren kan väntas ge av det inbördes sammanhanget mellan de olika viktiga intressen, som beröres vid tillgodogörandet av våra vattendrag, anser utskottet böra avvaktas innan flottningslagstiftningen ändras.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att motionerna I: 203 och II: 150 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 februari 1958

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Axel Jansson, Göran Karlsson*, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Kristiansson och Robert Johansson;

från a n d r a kammaren: herrar Johansson i Torp, Åhman, fru Torbrink, herrar Andersson i Ryggestad, Munktell, Nilsson i Östersund, Kilsmo och Jansson i Benestad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Robert Johansson, Åhman och Jansson* i Benestad.